

LBRIS

We know
books

Delia Mitroi

Sotia
Voievodului

Editura
Pétale Scrise

Nojorid, 2026

I. Nunta

14 Septembrie 1472

Suceava

Sub soarele palid al toamnei, crestele munților veghează protectoare râul Suceava. Parcă îl cuprind în palmele lor uriașe și sorb cu nesaț din inima lui. Murmurul apei duios de abia se mai aude în bățiile tobelor din depărtare. Iar pădurile încă verzi se oglindesc în apa unduită ușor de adierea blândă a vântului.

Mândră și înaltă, cu zidurile ei impunătoare din stâncă, Suceava, Cetatea de Scaun a Moldovei, răsună în trâmbițe de sărbătoare. Fortăreața care adăpostește între zidurile ei o mare de oameni este azi mai prietenoasă ca niciodată. Drumurile-i de piatră sunt bătute la pas de tot soiul de târgoveți și de străini cu veșminte care de care mai pestrițe. Iar porțile-i sunt larg deschise pentru oaspeți de pretutindeni.

Un alai de oameni îmbrăcați în haine festive ies alene din biserică, aliniați solemn în spatele unei perechi de miri cu capete încoronate. Mitropolitul Moldovei, cu mitra lui aurită pe cap, le dă mirilor ultimele binecuvântări de după slujba de cununie. În spatele lui, un sobor de înalți preoți își termină cântările, apoi se pleacă în fața Voievodului Moldovei, proaspăt însurat cu o prințesă bizantină.

Domnul Ștefan, frumos ca un crai din basme, își ridică falnic sceptrul spre mitropolit, în semn de mulțumire. Caftanul

I. Nunta

14 Septembrie 1472

Suceava

Sub soarele palid al toamnei, crestele munților veghează protectoare râul Suceava. Parcă îl cuprind în palmele lor uriașe și sorb cu nesaț din inima lui. Murmurul apei duios de abia se mai aude în bățiile tobelor din depărtare. Iar pădurile încă verzi se oglindesc în apa unduită ușor de adierea blândă a vântului.

Mândră și înaltă, cu zidurile ei impunătoare din stâncă, Suceava, Cetatea de Scaun a Moldovei, răsună în trâmbițe de sărbătoare. Fortăreața care adăpostește între zidurile ei o mare de oameni este azi mai prietenoasă ca niciodată. Drumurile-i de piatră sunt bătute la pas de tot soiul de târgoveți și de străini cu veșminte care de care mai pestrițe. Iar porțile-i sunt larg deschise pentru oaspeți de pretutindeni.

Un alai de oameni îmbrăcați în haine festive ies alene din biserică, aliniați solemn în spatele unei perechi de miri cu capete încoronate. Mitropolitul Moldovei, cu mitra lui aurită pe cap, le dă mirilor ultimele binecuvântări de după slujba de cununie. În spatele lui, un sobor de înalți preoți își termină cântările, apoi se pleacă în fața Voievodului Moldovei, proaspăt însurat cu o prințesă bizantină.

Domnul Ștefan, frumos ca un crai din basme, își ridică falnic sceptrul spre mitropolit, în semn de mulțumire. Caftanul

domnesc vișiniu din catifea de Veneția, decorat cu broderii din aur și căptușit cu blană de samur, îi vine ca turnat pe corpul lui de bărbat tânăr, cu constituție athletică. Pe cap, deasupra pletelor blonde și ondulate, îi șade semeață coroana Mușatinilor, moștenită de la bunicul său, Alexandru cel Bun. Zâmbește blând cu gura lui frumoasă, mărginită de o mustăcioară bălaie. Ochii lui mari și albaștri lucesc de entuziasm. Privesc cu încântare când la nuntași, când la mireasa lui, împodobită ca o adevărată împărăteasă a Bizanțului. Pare să-i placă Doamna, deși abia a cunoscut-o cu trei zile în urmă, când a așteptat-o cu mare cinste la malul Nistrului, la Cetatea Albă. Despre ea, nu știe mai nimic. I-a văzut doar chipul senin, cu trăsături regulate, pe fugă. Nici măcar n-are idee cum arată părul ei strâns sub voalul de mireasă. Dar va afla totul, căci la treizeci și trei de ani ai săi, tainele femeilor nu-i mai sunt demult străine.

Sucevenii de rând aruncă flori înaintea noii Doamne a Moldovei. Un voal purpuriu încă îi acoperă chipul misterios. Un covor de trandafiri și de crizanteme se așterne ca țesut la picioarele străineii care pășește cu eleganță printre supuși. De la țărani la boieri, toți cei prezenți la nuntă se înclină respectuos în fața Mariei Asanina Paleologhina, nepoată a ultimilor împărați ai Bizanțului. Este mică de înălțime și subțirică. Are gesturi fine, alese. Pare fragilă și delicată, în ciuda impunătoarei sale coroane bizantine. Cu coloane subțiri și rubine, decorată cu însemnele casei Paleologilor, un scut acoperit cu solzi combinat cu crucea cantonată de cei patru B și cu acvila bicefală a Imperiului Bizantin, coroana prințesei arată diferit de ceea ce văzuse până atunci poporul moldovean.

Mulțimea se arată uimită și de rochia diferită a miresei lui Ștefan. Nu este albă precum rochiile de mireasă ale

nobilelor moldovence. Doar e făurită din mătase de culoarea purpurei imperiale, cu mâneci lungi și ușor evazate. Decolteul ei subtil e ornat cu motive florale ce-i evidențiază numai puțin pieptul voluptuos, parțial acoperit de mantia lungă din brocart, înfășurată ca o spirală în jurul gîngășului său trup. Până și jupânițele moldovence, recunoscute pentru invidia și cleveteala lor, o privesc admirativ. Șoptesc pe la colțuri că grecoica aceea cu tenul ca de marmură ar avea alura unei zeițe antice din Olimp. Boierii suceveni, amețiți deja de aburii vinului de Cotnari, pun rămășag că Maria va fi marea dragoste a lui Ștefan, afemeiatul căruia nu i-a scăpat până acum nicio frumusețe de la curtea sa.

Este ziua sacră a Înălțării Sfintei Cruci. Aerul miroase a vin și a flori, a plăcinte și a busuioc. Alaiul îi însoțește solemn pe mirii care înconjoară cetatea. Gărzile domnești îmbrăcate în zale poartă pe umerii lor drapelul Moldovei, atât de drag lui Ștefan.

Ajunși la palatul domnesc în mare cinste, mirii sunt întâmpinați de marii boieri și dregători din sfat gătiți în haine de ceremonie. În sunet de trâmbițe, Ștefan și Maria se țin de mână la intrarea în sala mare a palatului din marmură. Supușii, dar și străinii, de la cârmuitori europeni la emisari, își prezintă omagiile domnitorului și noii sale soții, aducându-le daruri scumpe.

Logofătul¹ Toma poartă o tunică roșie căptușită cu fir de argint și este încălțat cu călțuni negri din piele. Logofătul este cel mai vârstnic dintre boierii Sfatului Domnesc, însă în toate își ascultă nevasta, pe înțeleapta jupâneasă Ana. Elegantă, cu

¹ Titlu de mare dregător în ierarhia boierilor moldoveni, membru al Sfatului domnesc, un fel de secretar al divanului.

un aer oficial, în magnifica ei șubă din stofă albastră și cu o pălărie din sită cu boruri largi, Ana dă din mâini și poruncește servitoarelor. Ea este cea care coordonează și activitățile boieroaicelor, așezate în linie după rang și putere.

Tânărul boier Luca Arbore, fiul influentului său tată, Cârstea Arbore, se înclină solemn în fața Domnului Moldovei, în timp ce soția lui, timida Iuliana, îi sărută mâna Doamnei. Mireasa își dă vălul într-o parte și o privește cu îngăduință pe Iuliana, o fătucă micuță și firavă, cu părul șaten prins în coc. Jupâniței lui Arbore i se alătură și alte invitate la nuntă, neveste ale dregătorilor sau ale boierilor apropiați lui Ștefan.

Cea mai frumoasă dintre toate este Ruxanda, soția postelnicului² Iuga. La cei nouăsprezece ani ai săi, este sprintenă și veselă ca nicio alta. Se prinde într-o horă în care jupânesele serioase evită să joace. Pe sub gene, până și Ștefan o mai privește din când în când. Fata blondă, înălțuță și zveltă, cu sânii mari ieșindu-i puțin la iveală din decolteul adânc pentru vremea aceea, atrage și alte priviri care o doresc pe ascuns. Doar bărbatul ei, Iuga, mai în vârstă cu cincisprezece ani decât ea, nu pare prea încântat de purtarea ei extravagantă.

– Ah, să nu-i fie de deochi, că frumoasă și năstrușnică mai este Ruxanda aiasta, Doamnă! spune Maria, sora mirelui, apropiindu-se încetișor de cumnata ei.

– E frumoasă, soră, întru adevăr! Dar nici dumneata nu te lași mai prejos, îi răspunde mireasa într-o limbă moldovenească cu accent grecesc.

– Doamnă, soră dragă, ești cea mai mândră mireasă din câte au călcat în Moldova! o complimentează binevoitoare sora lui Ștefan.

Deși studia de doi ani limba noului ei soț, accentul grecesc al Mariei era inconfundabil. Dar era tare simpatică străduindu-se cu sârg să pronunțe cuvinte în dulcele grai moldovenesc.

Maria, sora lui Ștefan, pe care toți o știau de „Mușatina”, prinde repede drag de grecoaică și o introduce tuturor soțiilor de boieri de la nuntă. Tot ea i-i prezintă Doamnei și pe copiii voievodului, Alexandrel, de cincisprezece ani, și Elena, de șapte ani. Protectoare ca o mamă, Maria îi îmbrățișează cu dragoste pe copiii care de azi vor fi și ai ei.

Sora lui Ștefan începe curând să discute în grecește și cu doamnele însoțitoare ale Mariei, venite de la Mangop³. Nobilele domnițe, Teodora și Evdochia, erau verișoarele Mariei, născute în Trapezunt⁴. Toate trei schimbă amabilități și politețuri în curtea palatului domnesc. Cunoscându-le drama ce a zguduit Europa creștină cu unsprezece ani în urmă, Mușatina simte o mare compasiune pentru cele două domnițe.

Mușatina are ochii albaștri și strălucitori precum cei ai fratelui ei, însă părul ei lung până în pământ nu e blond, ci castaniu, precum cel al tatălui ei, Voievodul Bogdan al II-lea. Are privire ageră, frunte înaltă și mișcări grațioase, știind să se

³ Mangopul - Numele turco-tătar medieval al cetății Doros - a fost o fortăreață din Crimeea, capitala principatului bizantin Theodoro, situată pe un platou din apropierea Sevastopolului (din Ucraina de azi).

⁴ Stat succesor al Imperiului Bizantin cucerit de turci la 15 august 1461 și transformat în actualul oraș Trabzon.

² „Titlu dat unui mare boier, membru al Sfatului domnesc, care avea în grijă camera de dormit a domnului și care, mai târziu, organiza audiențele la domn” (explicație DEX).

facă plăcută fără a fi vreo mare frumusețe. Era măritată cu hatmanul⁵ Șandru Șendrea, unul dintre cei mai de ispravă dregători moldoveni. Înalt și chipeș, Șendrea nu o scapă din priviri pe Mușatina. Când boierii mai tineri vin în spatele soțiilor lor, se îndreaptă și el spre ea și o cuprinde blând de talie.

Dansul în doi, de inspirație polono-maghiară, cu atingeri de palme delicate și mișcări lente, îi apropie și-i desparte pe Maria de Mangop și pe Ștefan al Moldovei în chip seducător. Prima dată dansează doar ei singuri, deschizând balul. Apoi, la invitația domnitorului, mirilor li se alătură la dans și alte perechi. Sora lui Ștefan împreună cu bărbatul ei, Luca Arbore și Iuliana, postelnicul Iuga și Ruxanda, paharnicul⁶ Roman Dajbog cu nevasta lui, frumosul Alexandru Paleolog, fratele mai mic al miresei, și Teodora, domnișoara ei de onoare, fac pași înainte și în lateral. Apoi, cu entuziasm și emoție, își înclină ușor capetele și își ating reciproc palmele, în mișcările teatrale ale dansului de curte.

– Ești frumoasă, Doamnă! Și de azi înainte vei fi a mea! îi șoptește Ștefan soției lui, în scurtele clipe de apropiere oferite de pașii dansului.

În lumina palidă a candelabrului din lemn cu lumânări, Domnul își face curaj și o sărută scurt pe gură, în văzul supușilor.

⁵ „Boier de divan în Moldova, care era însărcinat de domn cu comanda întregii oștiri, având în același timp și funcția de pârcaľab și portar al Sucevei” (explicație DEX).

⁶ „Titlu dat boierului de la curtea domnilor români care avea grijă de băutura domnului, iar în împrejurări deosebite sau la sărbători îl servea personal pe domn, gustând băutura înaintea acestuia pentru a se convinge că nu este otrăvită.” (explicație din DEX).

– Vai, stăpâne, și Măria Ta mi-ești tare drag! Nu am așteptat zadarnic atâta amar de vreme să mă mărit și eu, prințesa unui regat uitat de lume... Douăzeci și opt de ani mi-au trebuit să te cunosc și să mă faci stăpâna unuia dintre cele mai rodnice pământuri din lumea toată! ciripește Maria emoționată.

– Mangopul nu-i un regat uitat de lume. Am să-l ajut pe fratele Domniei tale, Isac, să redea Mangopului gloria de odinioară și să-l scape de turci! declară mirele cu bravură, așezat acum în spatele miresei sale, cu mâinile pe umerii ei.

– Isac are trebuință de oștile Măriei Tale, stăpâne. Însă amu', chiar la nunta noastră, n-o fi nimerit să grăim treburi de stat, șoptește și Maria la urechea lui Ștefan, așa încât să fie auzită de el printre sunetele vibrante de cobză.

– Nu „stăpâne”, rogu-te, Maria! Nu ți-s stăpân, căci ești de viță împărătească. Ți-s bărbat și domn, aista da, o corectează el blajin și continuă s-o atingă tandru pe mâinile mici, care seamănă cu cele ale unei balerine din porțelan.

Nunta continuă pe ritmuri de cobză și de cimpoi. Se mai dansează o vreme dansuri de curte. După aceea, printre hore colective ale boierilor, glume și povești moldovenești din străbuni, mesele se umplu de mâncăruri fine, iar invitații își ocupă locurile. Femeile se ospătează la o masă dintr-o altă sală, separate de bărbați, așa cum este datina în Moldova. Bucatele sunt dintre cele mai alese și-ți lasă gura apă numai când le privești.

Servitorii nu mai prididesc cu treaba. Talerele din argint se umplu cât ai zice pește cu delicatose demne de o nuntă domnească. Friptura de cerb e coaptă pe jar și glazurată cu vin roșu. Mistrețul proaspăt adus de la proțap este servit pe un platou imens cu mere și gutui coapte. Fazanii prăjiți sunt

asezonați cu ceapă roșie și scorțișoară. Vițelul fraged proaspăt rumenit în cuptor e glasat cu untură topită, cimbru și hrean ars. Sturionul afumat, de Dunăre, se servește pe platouri de argint cu lămâi murate și cu sos de rodie. Printre felurile moldovenești de mâncare se strecoară și o rețetă bizantină, comandată chiar de către mireasă – porumbei în sos de vin și măghiran. Masa este îmbogățită cu brânzeturi de soi și cu plăcinte, iar la final cu fructe și cu dulciuri aromate, tradiționale.

Vinurile alese de Cotnari și de Huși sunt aduse la mese cu ulcioare de lut, în chiotele boierilor dornici de voie bună. Pocalele din argint se golesc unul după altul, la masa bărbaților, sub privirile mulțumite ale lui Ștefan. Domnul pocnește din degete către un aprod, semn că e timpul pentru surpriza boierilor. Imediat, la masă își fac apariția câteva dansatoare voluptuoase, acompaniate de lăutari. Se cântă la tobe și la darabane. Vistiernicul⁷ Ignatie Iuga, cel care a golit cele mai multe pahare, uită de soția lui, mândra jupâneasă Nastea, ocupată în salonul femeilor, și prinde de șolduri o dansatoare. Cinstiții boieri râd și se veselesc în neștire.

Doar Domnul are o mină mai serioasă. Se gândește la Maria. O dorește. Ca pe o femeie, nu ca pe o aliată pe scena politică. Vrea să o descopere așa cum a descoperit-o în trecut pe Marușca, marea lui iubire din adolescență. Sau pe Evdochia de Kiev, răposata lui soție... Se întristează câteva clipe. Oftează adânc, căci până acum n-a prea avut noroc în dragoste. Soarbe dintr-un pahar, cu gesturi elegante de principe și se uită îngândurat spre ușa mare din lemn. Se ridică brusc și pleacă în căutarea miresei lui. A sosit vremea. Să iubească din nou.

⁷ Un fel de Ministru de Finanțe în Moldova medievală.

II. Flacăra iubirii

Flăcările ce transpar din sfeșnicul mare de bronz sculptat manual îi luminează chipul obosit. Reflexia părului ei negru și bogat alunecă precum un joc de umbre pe fața lui. Iatacul domnesc miroase a lemn vechi de stejar și a trandafiri. Miroase precum părul Doamnei, pe care Ștefan îl adulmecă cu toată patima ce-i străbate corpul înfiorat. Se privesc în ochi în patul cu baldachin îmbrăcat cu lenjerie verde-smarald de mătase. Se îmbrățișează dincolo de perdelele din dantelă care leagă cei patru stâlpi ai patului ca pe niște destine împletite de hazard. Pereții reci din piatră îi separă de lumea zgomotoasă de afară. Acum, sunt doar ei doi în așternuturi și legământul pe care l-au făcut într-o vecie.

Afară, petrecerea continuă cu muzică din folclor și cu băuturi alese. Supușii Domnului se bucură din toată inima pentru noua viață a Măriei Sale. Iar inima Măriei Sale saltă de dragul femeii minunate pe care Dumnezeu i-a scos-o în cale. Maria de Mangop, grecoaica lui cu piele albă și catifelată. În tăcere, îl măsoară cu ochii ei negri ca doi tăciuni aprinși de flacăra dorinței ce o încearcă în noaptea asta, pentru prima oară.

Neatinsă de niciun alt bărbat, la o vârstă la care majoritatea domnițelor de neam regal erau demult măritate și cu copii, Maria se deschide cu greu în fața lui Ștefan. Își pierduse speranța că fratele ei, indolentul despot al

Mangopului, i-ar mai găsi un soț potrivit. Nu după năpasta mahomedană abătută asupra întregului Bizanț de la cucerirea Constantinopolului încoace. Dar Dumnezeu e mare și i-a ascultat rugăciunile înălțate spre cer. Se ruga mereu la ea acasă, în principatul Theodoro, pe malul Mării Negre, la răsăritul soarelui, când doar ea și pescărușii colindau printre stânci.

Domnul i-a căzut cu tronc încă de când l-a privit pe furiș prima dată, la Cetatea Albă, pe sub vălul albastru al pălăriei. Suita ei grecească, în frunte cu paharnicul Dajbog, care s-a ocupat de peșitul și de acomodarea ei în Moldova, a condus-o până în fața voievodului. De pe calul lui alb, a coborât pentru a o întâmpina așa cum i se cuvenea descendentei celor mai influenți împărați pe care i-a cunoscut pământul. Pentru o clipă nesfârșită, au rămas singuri față în față și s-au salutat după obiceiurile de la curțile regale. El i-a sărutat mâna, iar ea s-a înclinat ușor înaintea lui. Nu se aștepta să fie atât de chipeș și de puternic. Nici măcar piciorul lui rănit în război, de care șchiopăta câteodată, nu i se părea un defect, ci o virtute. Așa că în noaptea asta îi atinge acea rană și i-o mângâie duios întru vindecare. Atingerea e arma ei de seducție și în mâinile sale mici stă atâtă simțire... Doamna simte cum iubirea adevărată i se cuibărește în inimă ca o pasăre aducătoare de noroc și de fericire.

Ștefan îi sărută gura și gâtul. Se lasă ușor deasupra ei, în timp ce dezmierdările lui o fac să gemă înfiorată. Maria deschide ochii larg și-i admiră splendorile trupului. Acel trup al bărbatului viguros care a câștigat atâtea bătălii crunte în cei cincisprezece ani de domnie. Acel trup care a îndurat atâtea cazne și care nu s-a dat bătut niciodată. Cum să o facă, dacă prin venele lui curge sângele învolburat al Mușatinilor, vajnicii întemeietori ai Moldovei?

Ștefan stinge o lumânare, făcând lumina iatacului tot mai difuză. Flacăra din cameră devine tot mai mică, însă cea din sufletele lor mistuie orice pudoare. Maria îndrăznește mai mult. Învăță și ea să-i dea sărutări tandre pe buze. Își arcuiește corpul suplu, cu forme generoase, primindu-i în interiorul ei toată căldura. Tremură amândoi de dor și de iubire. Alianța se transformă în pasiune, iar plăcerea eclipsează jocul puterii ce-i adusesese împreună. Între ei doi nu mai rămâne niciun zid, nicio barieră. Devin amândoi o ființă, un androgin la picioarele căruia se închină o țară.

Orele trec și cerul negru își schimbă culoarea sub apăsarea răcoroasă a zorilor. Dincolo de draperiile verzi din damasc, ultimele raze ale lunii mușcă puțin din fereastra rotundă a iatacului domnesc. Ștefan adormise istovit, cu Maria în brațe și cu sabia lui cea dragă la căpătâi. Câinii latră în depărtare și ceața se ridică de pe crestele munților ca o pulbere vrăjitoarească.

Spre dimineață, petrecerea boierilor se mai domolise. Doar pe străzi cerșetorii și oamenii sărmani mai căutau resturi de mâncare rămase de la ospățul de nuntă. Unii dintre ei primiseră de pomană în ziua cununiei.

Suceava este încă împodobită de sărbătoare. După ce se vor odihni câteva ceasuri, nuntașii vor începe din nou să petreacă. O nuntă domnească în țările române ține și douăsprezece zile. Și totuși, voievodul îi anunțase pe oameni că nunta lui avea să dureze numai trei zile și trei nopți. Cu austeritatea tipică lui Ștefan al III-lea al Moldovei, care pleda pentru cumpătate și disciplină, nicio ceremonie n-ar fi trebuit să-i țină pe moldoveni distrași de la treburile lor zilnice prea mult timp. Cu atât mai mult în acele vremuri în care invadatorii și amenințările străine pândeau la tot pasul. Nu se